

***Acanthodactylus scutellatus* *scutellatus* (Audouin), 1829**

W. Bergmans, Amsterdam

Het hierbij afgebeelde dier (de foto is gemaakt van een dia van de heer M. van Reikum) werd op 11 maart 1963 door de heer A. Woudenberg gevangen tussen stenen langs de oever van het Suez-kanaal, ter hoogte van het Groot Bittermeer (Egypte). Het terrein was zanderig en er groeide slechts één soort vetplant. De temperatuur bedroeg op die dag 26 ° C.

Het dier verdween in september 1963 spoorloos, maar dank zij de nauwkeurige vindplaatsgegevens en het uitstekende kleurendia bleek determinatie toch mogelijk.

De soort heeft een verspreiding van Senegal in West-Afrika via Mauretanië, Marokko, Algerije, Tunis, Libië, Egypte (en de noordelijke Soedanprovincies) tot Sinai, Israël, Arabië en Irak in Klein-Azië.

Het eenvoudige kleurpatroon is aan de hand van de foto niet moeilijk voor te stellen. Over de gehele bovenzijde en op de zijkanten van kop, nek, lichaam en staart heeft het dier een lichtbruine grondkleur. Ook de poten zijn aan de bovenzijde zo gekleurd. Talrijke, vrijwel ronde en zeer licht gekleurde vlekjes onderbreken deze kleur op nek, rug, flanken en achterpoten. Deze crème-witte vlekjes vertonen soms de neiging tot het vormen van dwarsbanden. Op de achterpoten zijn ze het grootst. Tussen deze vlekjes zien we minder talrijke donkerbruine vlekjes, die iets kleiner zijn.

Dit onregelmatige, maar zeer evenwichtige patroon vormt in woestijngebieden een ideale camouflage, dunkt me.

Bovenstaande beschrijving geldt natuurlijk voor het hier besproken exemplaar, vergelijking met andere dieren leert dat er in de verhouding tussen donker en licht nog al wat variatie bestaat, terwijl ook de bandvorming door de vlekjes soms veel duidelijker naar voren komt.

De onderzijde van het dier is wit; de staart, die bovenop en op de zijden geen lichte maar wel donkere vlekken heeft, die in overlangse rijen staan, kan aan de onderzijde bij sommige dieren in plaats van wit, bleek koraalrood zijn. Twee merkwaardige gewoonten van dit exemplaar werden aanleiding tot dit stukje. Gewoonten, die in de drie maanden gedurende welke de franjeteen aan boord verzorgd werd, al door de heer Woudenberg geobserveerd waren. Het dier, aan boord al gauw Marie genoemd om haar gezellige gedrag, bleek door het leggen van een ei, in begin mei, een volwassen vrouwtje te zijn. In de periode van 15 juni tot 25 juli 1963 legde ze in mijn terrarium nog drie eieren met telkens enige weken tussenruimte. De eerste eieren waren al kapot, toen ik ze vond. Op 25 juli echter vond ik een vers, gaaf, rosewit ei van 10,4 x 7,8 mm. Het bleek onbevucht te zijn.

Behalve deze bijzondere leggewoonte bleek het dier een gemakkelijke eetgewoonte te hebben. Naarmate het schip in koudere streken kwam,

waren er aan boord geen insecten meer te vangen, en men probeerde de hagedissen vlees te voeren, wat alleen bij de *Acanthodactylus* lukte. In m'n terrarium heeft het dier nog verschillende malen kleine stukjes rauw, rood vlees verorberd. Jammer, dat het dier verdwenen is, want het was een terrariumdier bij uitstek. Het was zeer actief, liet zich dikwijls zien en hield van zonnen en graven. Het was de moeite waard het zwaarlijvige beest soms hoog op de poten te zien lopen met de buik van de grond. Van kwaadaardigheid jegens kleinere soorten heb ik nooit iets bemerkt.

Literatuur: S. S. Flower, Notes on the recent reptiles and amphibians of Egypt, with a list of the species recorded from that kingdom. Proceedings zoological Society London, 1933, pp. 735-851.

